

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна наростила експорт до Євросоюзу на 54%. Режим доступу: <https://agropolit.com/news/22501-ukrayina-narostila-eksport-do-yevrosoyuzu-na-54>
2. Столбецька С.Б. Французька мова (як друга іноземна): двосторонній переклад. Практикум./ С.Б.Столбецька. — Біла Церква: БНАУ, 2021.— 73с. Режим доступу: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/6128>

УДК: 316.464:378.22:63

ХАХУЛА Б.В., доктор філософії в галузі економіки, доцент

ХАХУЛА Л.П., канд. пед. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ-АГРАРІЇВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У роботі розглядаються питання формування лідерських компетентностей у бакалаврів-аграріїв під час засвоєння дисципліни «Лідерство та командотворення». Визначено, що заклади вищої освіти повинні формувати організаційні принципи вдосконалення лідерства – умови для розвитку навичок лідерів-практиків: стратегія розвитку лідерства, відбір майбутніх лідерів, навчання лідерству, політика заохочення кар'єрного зростання, наставництво, наукові дослідження та самовдосконалення.

Ключові слова: агроном, агрономія, аграрне виробництво, професійна підготовка, компетентності.

В сучасному світі, який неспинно глобалізується, для збереження конкурентоспроможності у будь-якій галузі людської діяльності вже недостатньо високої компетентності усіх працюючих, високих стандартів якості роботи, високого рівня інформаційного забезпечення, наявності чіткої стратегії діяльності тощо. Нині організації (підприємства, установи, компанії) та країни можуть успішно розвиватися лише на засадах лідерської управлінської парадигми. Реалії сьогодення доводять, що реформаційні процеси, які нині відбуваються у вітчизняній економіці, будуть успішними за умови провідної ролі у їхній реалізації ефективних менеджерів, лідерів-професіоналів, готових і здатних усвідомлювати й здійснювати управлінську діяльність як процес щоденного служіння українському суспільству, країні, державі. Стратегічне завдання закладів вищої освіти полягає у пошуку й запровадженні нових підходів до професійної підготовки майбутніх бакалаврів аграрної сфери виробництва для системного розвитку їхньої лідерської компетентності. Це, безумовно, актуалізує пошук шляхів і механізмів мотивації майбутніх фахівців до досягнення й задоволення потреб вищого рівня (суспільного визнання, самореалізації), що виводить управління на його вищий еволюційний рівень – лідерство. Відтак, потребує переосмислення процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів-аграріїв у вітчизняних закладах вищої освіти, який має бути спрямований на формування у них лідерської компетентності. У

зв'язку з цим не викликає сумнівів необхідність вивчення теоретичних основ і практичного застосування лідерства фахівцями усіх рівнів [1].

Лідерство – це складний соціально-психологічний процес групового розвитку, коли окремих індивід виконує роль лідера, тобто об'єднує, спрямовує дії всієї групи, яка очікує, приймає і підтримує його дії. У результаті цього процесу відбувається виникнення та диференціація групової структури, її оптимізація і вдосконалення.

Лідерство має розвиватися разом із розвитком організації, технологій, послідовників, нарешті, особистості лідера. Лідер – це такий учасник групи, який у значимих ситуаціях здатний здійснювати суттєвий вплив на поведінку учасників групи. Кожен лідер повинен розуміти, що немає межі вдосконалення і, водночас, постійно прагнути до неї; усвідомлювати, що найбільш ефективний шлях навчання лідерству проходить через дії, діяльність, практику, взаємодію індивідів один з одним. Проте для цього міжособистісні взаємовідносини повинні бути достатньо розвинутими, а організаційне оточення – відкритим і допускати можливість для особистості (не лише керівника, але і його співробітників) соціально зростати й розвивати в себе лідерські якості та компетентності [2].

Теоретичним підґрунтям для розкриття суті лідерської компетентності та інших основних понять дослідження є низка теорій: теорія рис, поведінкові теорії лідерства, ситуативні теорії лідерства, теорії функціонального лідерства, ціннісні теорії лідерства, теорії лідерства-служіння, теорії емоційного лідерства, теорії харизматичного лідерства, теорії трансакційного та трансформаційного лідерства, які становлять теоретичні основи лідерства. Вивчення та узагальнення цих основних теорій дає змогу виокремити найбільш загальні позиції стосовно ідентифікації лідерської поведінки та формулювання пов'язаних із нею проблем.

Таким чином, осмислюючи різні наукові дослідження, можна сформулювати висновок, що поведінка лідера, загалом, визначається його особистістю і завданнями рекрутування послідовників. Демонструючи своє бачення майбутнього, готовність до жертв заради нього, бійцівські риси, оптимізм, суперздібності й можливості, підкреслюючи в різних формах свою унікальність, створюючи імідж бажаної ідентичності тощо, лідер прагне одного – завоювати довіру й об'єднати навколо себе послідовників, без підтримки яких його «місія нездійсненна».

Окрім того, більшість лідерів володіють характером, який визначається як частина особистості, яка складає для нас моральну цінність. Це та сума моральних якостей, за якою оцінюється людина – окрім розуму, компетентності й особливих талантів. До найважливіших лідерських якостей відносяться також мужність і співчуття, особливо ж чесність (якість, яка змушує людей довіряти лідеру). Основний висновок, який можна зробити з аналізу підходу до лідерства: потрібно дуже ретельно вибирати сферу застосування лідерських якостей, спираючись під час прийняття рішення на власні інтереси, уподобання й темперамент. Але в будь-якому випадку лідер повинен мати темперамент, особистісні якості та знання, які б відповідали обраній робочій ситуації. Якщо ж така сфера обрана, лідер має розвинути в середині неї максимальну гнучкість, щоб уміти визначати зміни в

ситуації й реагувати на них так, як належить лідерові. Одночасно з навичками лідерства кожен лідер має розширювати й поглиблювати спеціальні знання і досвід у цій сфері [2].

На основі теоретичного узагальнення праць із лідерства та його експериментального дослідження, різні автори не лише заперечують природжений характер лідерських рис, але й дійшли висновку про те, що компетентному лідерству можна навчитися. Зазвичай, лідери втілюють у собі якості, які очікує чи вимагає від них колектив. Зокрема, лідер повинен обов'язково бути компетентним у сфері своєї діяльності, сміливим, відзначатися ентузіазмом і душевністю, бути особистістю, у звичному розумінні цього слова [3].

Осмислення різних теорій лідерства, здійснюване науковцями у різні часи і на різній світоглядній основі, дозволяють дійти головного висновку, що поняття «лідер» та «лідерство» тісно взаємопов'язані, насамперед, метою, адже лідерство – це виклик заради чогось важливого, це виклик із пристрасстю, це прагнення до мети. Компетентність лідера є рівнем зрілості, який потрібен для виконання конкретної роботи, сумою знань та вмінь, які він використовує для досягнення мети чи вирішення завдань. Крім того, компетентному лідерству можна навчитися, потрібно вчитися, причому упродовж усього життя [3].

У зв'язку з цим заклади вищої освіти повинні формувати організаційні принципи вдосконалення лідерства – умови для розвитку навичок лідерів-практиків: стратегія розвитку лідерства, відбір майбутніх лідерів, навчання лідерству, політика заохочення кар'єрного зростання, наставництво, наукові дослідження, самовдосконалення, клімат в організації тощо. Лідерство має розвиватися разом із розвитком своєї організації, технологій, послідовників, нарешті, особистості лідера. Кожен лідер повинен розуміти, що немає межі вдосконалення і, водночас, постійно прагнути до неї; усвідомлювати, що найбільш ефективний шлях навчання лідерству проходить через дії, діяльність, практику, взаємодію індивідів один з одним. Проте для цього міжособистісні взаємовідносини в колективі повинні бути достатньо розвинутими, а організаційне оточення – відкритим і допускати можливість для особистості соціально зростати й розвивати в себе лідерські якості [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нестуля С. І. Поняття лідерської компетентності сучасного менеджера. Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. пр. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. Вип. 21. С. 133-137.
2. Яценко О. М. Лідерські якості в структурі складових компетентностей менеджерів. Молодий вчений. 2016. № 6 (33). С. 496-501.
3. Нестуля С. І., Нестуля О. О. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ – початок ХХІ ст.) : навч. посіб. Полтава : ПУЕТ, 2016. 375 с.
4. Ходань О. Л. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород: Говерла, 2013. Вип. 29. С. 232-235.